

Dissemineeritud kassikriimustustõbi

Kärt Seer – TÜ Kliinikumi radioloogiakliinik

Haigusjuht

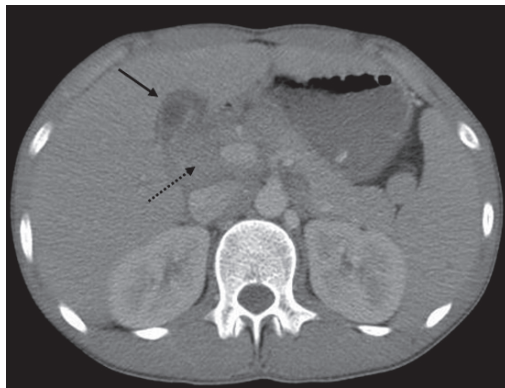
14aastane poiss hospitaliseeriti kolm päeva kestnud palaviku (38–40 kraadi) ja kõhuvaluga. Paari päeva jooksul tekkis CRV-taseme tõus (algselt oli 24 mg/l, seejärel suurenes kuni 173 mg/l) ning neutrofiilne leukotsütoos. Teiste analüüside ja uuringute hulgas tehti kõhu ultraheliuuring (UH), kus leiti sapipõie akalkuloosse põletiku tunnused, minimaalne vaba vedelik väikeses vaagnas ning hepatosplenomegalia. Samal päeval tehti kõhu ja vaagna kompuutertomograafiline (KT) uuring, kus lisaks tuli veel nähtavale lümfisõlmede pakett maksaväratis. KT-uuringu alusel jäi lümfoomikahtlus (vt

pilt 1). Arvestades CRV sisalduse suurenemist, alustati empiirilist antibiootikumravi tsefuroksiimi ja metronidasooliga.

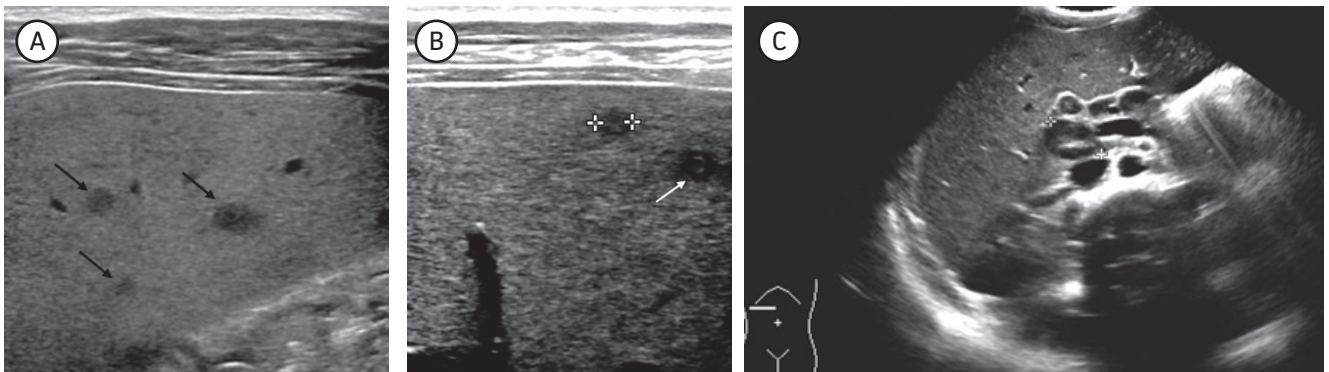
Patsiendil esines aksillaarne lümfadenopaatia, kust eemaldati lümfoomi kahtlusel 3 lümfisõlme. Nende histoloogilisel uuringul tuli nähtavale hulgaliselt nekrootilisi piirkondi rohketes neutrofiilsete granulotsüütidega, mille ümbruses histiotsüüdid. Maliigsust ei täheldatud. Selline leid viitas kassikriimustustõve võimalusele.

Tehti ka uus UH-uuring, kus tulid nähtavale mikroabstsessidele iseloomulikud kajavaesed kolded põrnas (vt pilt 2A) ja maksas (vt pilt 2B), püsis hepatosplenomegalia ja lümfisõlmede konglomeraat maksaväratis (vt pilt 2C), kuid koletsüstiidi tunnused olid taandunud. Selline UH-uuringu leid on samuti iseloomulik kassikriimustustõvele.

Diagnoosi – dissemineeritud kassikriimustustõbi lümfisõlmede, maksa, põrna ja sapipõie haaratusega – kinnitas veel seroloogiline uuring, kus *B. henselae* vastased IgM-tüüpi antikehad olid positiivsed, IgG-tüüpi antikehad aga negatiivsed. Anamneesi täpsustades selgus, et patsient oli vanaema juures kokku puutunud kahe noore kassiga ning tal endal kodus oli vanem kass. Arvestades haiguse süsteemset kulgu ja etioloogiat, jätkus antibakteriaalne ravi asitromütsiiniga. Seejärel paranes patsient täielikult.

Pilt 1. KT-uuringul oli sapipõie ümber vedelik (nool) ja sapipõie kõrval maksaväratis homogeenne lisamass – lümfisõlmede pakett (katkendlik nool).

Pilt 2A–C. UH-uuringul tulid nähtavale kajavaesed kolded põrnas (A: nooled), mikroabstsessidele iseloomulikud märklaudkolded maksas (B: ristid ja nool) ning lümfisõlmed maksaväratis (C: ristid).

Arutelu

Kassikriimustustõbe tekitab aroobne intratsellulaarne pulkbakter *Bartonella henselae* (ka *B. quintana* ja *B. elizabethae*). Inimesed nakatuvad enamasti lapseas kassi kriimustuse või hammustuse kaudu. Kassidel levib haigus kirpudega ning nakkus kulgeb asümptomaatilisena. Inimestel avaldub haigus tüüpiliselt regionaalse lümfadenopaatia (kriimustuskoha järgi) ja palavikuna. Lapseas on kaela, aksillaarse või epitrochleaarse lümfadenopaatia sagedasim põhjus kassikriimustustõbi. 5–10%-l patsientidest infektsioon generaliseerub ning siis võivad tekkida mikroabstessidega granuloomid maksas ja põrnas, Parinaud’ okuloglandulaarne sündroom, nahalööve, mastiit, entsefaliit, neuroretiniit, Guillaini-Barré

sündroom, tserebraalarteriit, osteomüeliit, artriit, pneumoonia, endokardiit või glomerulonefriit. Immuunsupresseeritudel avaldub nakkus batsillaarse angiomatoosina, mille korral tekivad vaskuloproliferatiivsed kolded nahas ja parenhümatoossetes elundites. Haiguse prognoos on väga hea, paranemine on enamasti täielik.

KIRJANDUS

1. Rohr A, Saettele MR, Patel SA, et al. Spectrum of radiological manifestations of paediatric cat-scratch disease. *Pediatric Radiology* 2012;42:1380–4.
2. Florin T, Zaoutis TE, Zaoutis LB. Beyond cat scratch disease: widening spectrum of *Bartonella henselae* infection. *Pediatrics* 2008;121:e1413–25.
3. Lamps LW, Scott M. Cat-scratch disease historic, clinical, and pathologic perspectives. *Pathology Patterns Reviews* 2004;121:71–80.

kart.seer@kliinikum.ee

LÜHIDALT

Raseduseaegne antidepressantide kasutamine suurendab lapsel autismiriski

Kogu läänemaailmas on viimastel kümnenditel oluliselt kasvanud autismiga laste arv. Selle üheks põhjuseks võib olla selle haigusseisundi täpsem ja parem diagnoosimine, teisalt on enam tähelepanu pööratud autismi põhjustavate võimalike ennetavate tegurite selgitamisele.

Mitmetes uuringutes on näidatud, et autismi põhjustavate ajukahjustuste kujunemisel on oluline osa hüperserotoneemial (aju virgatsaine serotoniini suurenenud sisaldusel).

Alates 1990. aastatest on enam tähelepanu pööratud rasedate depressioonile ja laialdaselt on kasutusel antidepressandid SSRId

(serotoniini tagasihaarde inhibiitorid). Need läbivad vabalt platsenta ja viimastel aastatel on üha enam tehtud uurimusi ema raseduseaegsete antidepressantide kasutamise ja lapse autismi seoste kohta.

Rootsi Stockholmi maakonnas oli vaatluse all 0–17 aasta vanuste noorte kohort – 589 114 inimest. Retrospektiivselt uuriti nende emade raseduseaegse depressiooni esinemist ja antidepressantide kasutamist.

Vaatlusalusest 4429 isikul esinesid autisminähud (neist 1828-l kaasnes vaimne puue). Ilmnes, et emade rasedusaegse depressiooni korral suurenes nende järglastel autismi haigestumise risk 60%, kusjuures kasvas just sellisesse autisnivormi haigestumise risk, millega ei kaasnenud vaimset

puuet. Isa depressiooni ja lapse autismi vahel seost ei olnud.

Ema raseduseaegne antidepressantide kasutamine oli statistiliselt oluliselt seotud lapse autismiga (riskisuhe 1,90). Erinevat tüüpi antidepressantide (SSRI või tritsüklilised) kasutamise ja lapse autismi kujunemise riski vahel erinevust ei olnud.

Tehtud uuringu andmeil ei saa veel kinnitada ema rasedusaegse antidepressantide kasutamise ja lapse autismi põhjuslikku seost. Siiski kinnitab see uuring vajadust tõsiselt kaaluda kasu ja riske rasedale antidepressantide ordiineerimisel.

ALLIKAS

Rai D, Lee BK, Dalman C, et al. Parental depression, maternal antidepressant use during pregnancy and risk on autism spectrum disorders: population based control study. *BMJ* 2013;346:f2059.